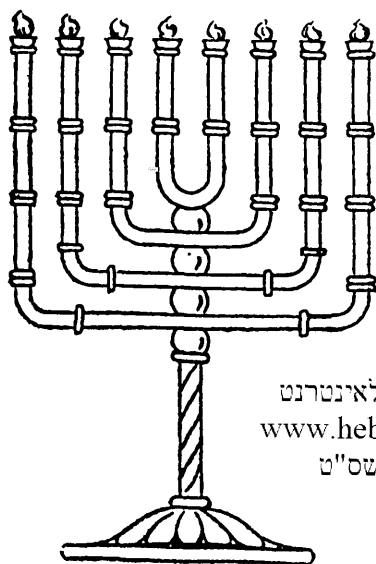

מגילת מתתיהו

ותרגום הונגרי

יבן יסופר קורת אבותינו אשר קרה להם בימי השמונאים כשלחמו
גלחמת ה' עם אויביהם בעד תורת אלהינו ועל קיום מצותנו
ינצחו בעמים כי אלהים עזרם והוא הפליא לעשות נסים ונפלאות
אשר ע"ב התיסרו שמונה ימי הנוכח בהלל והודאה:

ם הערות ותרגום הונגרי מאת **משדה** וועלץ בודאפעסט תע"א
שנת ה'תרצ"ו לפ"ג

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ט

MEGILASZ MATISZJAHU

❁ CHANUKA TÖRTÉNETE ❁

HÉBER-MAGYAR SZÖVEGGEL

Budapest, 1935.

יקר-סהדותא

מהפייטן המופלא. המליץ המפורסם הרבני המופלג כבוד

מרה וואלף היידענהיים נ"י.

דברי עדות החכמים השלימים נאוני זמנינו ובראשם הרב הגאון אמיתי

והמפורסם מו"הרר משה סופר נר"ו (נסכענתו על ספר נחמך ישראל)

על דבר החכם התורני המושלם הריז בער פֿרענק שי ועל דבר היבורי

הנחמדים אינם צריכים היווק, גם הכמתו תאיר על פני כל חבוריה כי דובר צדק

הוא, ומניד מישרים בצחות לשון עברי ואשכנזי, ולאפושי נכרי קאתינא, לקרוא

למאהבי לאמור הנה מעמתי גם אני מין הרקח אשר מסך לנו החכם הניל,

ויהי בפי כדבש למתוק, גם אתם לנו לחמו בלחמו, ושתו בין אשר מסך, ואכלהם

אכל וישבוע, והללתם וכבדתם את שם אשר עשה עמכם, ועל זכרונם עלה גם

יעלה שם אחיכם ורעיכם הדורש שלומכם החפץ בשלוחתם:

רעדעלהיים ז' אב תקע"ט לפ"ק. וואלף היידענהיים.

מליצת הה"ג אבי המסדר שליט"א

ב"ה יום שנכפל בו כי טוב לסי ואנוא אל העין התרצ"ו לפסקיי פעסט יצ"ו

אחינו בני ישראל! אודיע לרבים, כי לפי שיש בני אדם, אשר יראים לנשת

לראות ולקרית בספר חדש אשר לא הי' לעולמים, מחמת שאין יודעי

מי הוא ואיזה הוא העוסק במלאכת ההדפסה, לכן מצאתי איע מחייב לפרסם

ברבים כי בני הנעים הבחור החויב המהולל ברב תשבוה מו"ה משה נר"י,

שקד כלימיו על התורה ועל העבודה, זכה ללמוד וללמד, ולהרביץ תורה והכמה

בישראל סה העירדה לאוי"ט, ויען שכתבו הספרי הקי שמציה לספר לפני ביב

מנילת אנשיוכם בחנוכה, ולהבינם העניני, כדי שידעו מאי חנוכה, וכדור הזה

בעויה אין יודעי ואין מביני זולת בלשון המדינה ככתבה ובפרט ההמך

והנשים אינם מביני לשון אחר כיא לשון המדינה, ואיא להבינם דבר

כיא בלשון המורגל ביניהם, וגם בדורות שלפנינו גדולי וטובים העתיקו מנילות

הללו בלשון המורגל בין ההמך, עיכ העתיק בני הנ"ו נר"ו המנילה הזאת בלשון

המדינה הונגאריית עבור ההמונים וקטנים, וגם הני נשי ובנות ישראל אולי

יתעוררו עיזו להבין גודל גם ימי חנוכה, ובצדקה כתב גם הערות שינות מפי

ספרים וסופרים כולן שוין למובה כאשר יראה הרואה —

ראני תפלה להיית, שזכרו לזרוע זרע אמת בלבב אחינו בניי, ולהמשיך לבית

בניי עיי מפעלו לירא' מהורה, עד נזכה לקראת משיח צדקינו במהרה! —

כ"ח בלב מלא רנשי אהבה ישראל וועלץ דומיצדסקי.

מבוא

וַיֵּאמֶר עֲשֵׂה, בְּלֹא עֲנִינָתִי זֶה לְעֵינֵי הַקְּהָלִי הַזֶּה שֶׁרָאִוּ לְהַשְׁמִיעַ בְּדַבַּר הַשְּׂוֹרֵה לְכָל נֶפֶשׁ, בְּעֲרֹאֵה וּלְאֵל צְפוּדוֹת וּכְאֶחָד הַאֲדָם הַדָּבָר, כִּי לֹא אֵל שְׂכָנֵי מִרְשֵׁים וְהֵבֵה מְוַעֲטִים, כִּי אֵל הַמְּוֹנִים רַבִּים עֵינִים אֵלֹה מְוַפְנִים, לְכָל חַיִּי לְפָנֵיהֶם כַּעֲגֹלָה שְׂחֹמָה, כִּהְיֵה דַבָּר צִיחָא וְחֲרַעַל לְדַרְתֵּיהֶם לֹא עֲצִיד לְחֹכְבָה.

וַיֵּבֵא עֲשֵׂה עֲנִינָה בִּידוֹ אֶת כָּל הַחֹמֶר אֲשֶׁר יִסִּיף אֹרֵךְ צְהִירֵי, עַל חוֹכֵן הַעֲגֹלָה הַזֹּאת שְׂמֹלַחְתִּי מְפֹזְרִים אֵנָה וְאֵנָה, בְּסַפְרֵי אֲדִירֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֹׁרֵי הַאֲרֶץ וְהַגּוֹלָה, אֲשֶׁר זָרַח אֹרֵחַ לְיִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְזֶה יֵאלֵךְ רֵאשׁוֹנָה: צַפִּיק דַּעִ"ז (דף ט') גְּרַסִּין חֲמֹלַח צִיחָ שְׁנֵי עֲלֻכּוֹת פֶּרֶס לִ"ד שָׁנָה. עֲלֻכּוֹת יוֹן צַפְנִי אֲבִיחָ ק"פ שָׁנָה, עֲלֻכּוֹת שְׂשֻׁמֹנְאֵי צַפְנִי הַבִּיחָ ק"ג, עֲלֻכּוֹת צִיחָ הַרְדּוֹם ק"ה, עַד הַמְּוֹרֶצֶן. — וּבְסַפֵּר הַלְכּוֹת גְּדוּלוֹת (הַלְכּוֹת סוֹפְרִים) נִעְלָא, זְקִינֵי צִיחָ שְׂמֹאֵי וְזָקִינֵי צִיחָ הַלֵּל הֵם כְּחֻצוֹ עֲגֹלַח צִיחָ שְׂשֻׁמֹנְאֵי. — וְנִקְרָא עֲגֹלַח עֲתִיבּוֹ עַל שֶׁ אֲדִיר הַגְּזוּרִים, וְלֹא צַסֵּם אֲנִיּוֹכֶם הַרְשַׁע יִכּוֹנֵה — אֲוֹלֵם לְרִיךְ לִיתָן טַעַם עַל שֶׁם שְׂשֻׁמֹנְאֵי, שְׁהֵי מְעַשְׂמַחַת יְהוִירִיב הִיּוֹ? וְהֵנָּה צַחֲלִים סִ"ח פ' לִ"ב צְנוּלוֹת מְפֹרֶשׁ, מְשֻׁמֵּים מְשֻׁבִּים (מְאֲגֻלָּחֶם) וְכֵן שְׂשֻׁמֹנְאֵי וְצִיחָ: וְהַלֵּלָךְ נִוְסַחַת כְּעַשְׂפֵּט רַבֵּי שְׂמֹחַת מְעַשְׂמַחִיּוֹת צִלְשׁוֹן עֲצִירֵי, וְיִחְכֵּן עוֹד צַעְצוֹר זְכוּת ח' — שְׂמֵנִים שֶׁל נֵר מְנוּכָה, שְׂכָמוֹ כֵּן כִּלְלֵי צַעֲלָה זֹה, וְעַל כֵּן צַעְצוֹר צֶה לְעֵלְמָשׁ, וְדוּעָה לְזֶה פִירֵשׁ צְהֻקְדָּעַח ר' צַעֵר פֶּרַעַנְק עֵי"ה עַל הַרְלַחַת שֶׁם עֲבָדֵי, וְחֵ"ל: אֲכַל הַיּוֹתֵר נְכוּן נִרְאֵה לִי, שֶׁשֶׁם עֲבָדֵי הוּא רִ"ח עֲתִיבּוֹ כֵּהֵן צֵן יוֹסֵפֵן כִּי הוּא הִיֵּה אֲדִיר הַגְּזוּרִים, וְאֵךְ צוֹ יוֹפֵס כֶּסֶם הַכִּפְלָא, כְּמוֹ שִׁיכְדוֹ גַם כֵּן מְעַדְרֵי הַחֲפֻלוֹת, צִינֵי עֲתִיבּוֹ" כו' וְאֲשֶׁר לְעַעֵן יִכְלוֹל שְׂכֵי הַרְלַחַת הַכֹּאֲמֵרִים לְעַעֲלָה צַסֵּם זֶה גַם כֵּן, (הַעֲתֻקְתִּי דְצִרְיוֹ לְקַעֵן לִ"ד ע"ט) הַפְּכוֹ לְכַתּוּב הַחֲאֵר כֵּהֵן לְפָנֵי הַשֵּׁם הַעֲלֵם צֵן יוֹסֵפֵן, שֶׁלֹּא כְּעֵנָה. וַיֵּבֵא עֲשֵׂה, כִּי פֶה מְקוֹם אֲחִי לְצַחַר עֵה רָאוֹ עַל כֶּה רְצוּחֵינוֹ צַעֲלֵי הַשֵּׁם ז"ל. שֶׁלֹּא לְחַצֵּר מְסַכַּח מְיוֹפְדַח עַל מְנוּכָה? וְהֵנָּה אֵיכָא מֵאֵן דַּעְעִיד כִּי צוֹלֵי נְסַדֵּר מְסַכַּח שְׁלֵמָה, צִין הַמְּסַכַּח הַקְּטוּמָה, וְצַטְלִטוּלֵי הַזְּמַן מְעַמַּח קְטוּמָתוֹ נְשַׁחֲפָה וְעַד עַכְשִׁיו לֹא נִחְגֹּלָה, וַיֵּשׁ טוֹעִינִים נְגִדוֹ לִוְעָר כִּי לְהַדִּים, כִּי דְצֵר הַמְּפֹרֶסֶם כְּמוֹ מְעַשֵּׂי מְנוּכָה וְדִינֵיהֶם, אֵינִן נוֹרֵךְ לְקַצְבוֹ צַעֲתֵנִי, וְעוֹד צֶה שְׁלִישִׁיֵהּ הִיּוֹת וְרַבִּינוֹ הַקְּדוֹשׁ מְזַרְעֵי הַעֲלוּכָה, וְלֹא יִשְׂרָה צַעֲיָנוֹ כְּתֵר כֶּהֵנָּה וְעֲלֻכּוֹת שֶׁל צִיחָ הַשְּׂשֻׁמֹנְאִים יְפִדֵיהֶם גִּלְלֵן כֵּן הַשְּׂעִיטִים מְעַשִּׂים. (זוֹלַח צַח' מְקוּמוֹת יְרוּשָׁיִם) וְסִייעַתָּא לְשִׁיטָה זֶה נוֹכַח לְהוֹכִיחַ מְצַעְדָּר רַבֵּי פִי"ח ס' י"ז, טוֹרֵי צַבִּי י"ז חֲפֵלָה י"ט צַרְכוֹת? הוּלָא מְשַׁשׁ צַרְכַּת הַעֲיִינִים שְׂחַקְוָהוּ צִינָה, וְאֵת לְעַם דוֹד שְׂחַקְוָה אֲפִרְיוֹ, וְהֵנָּה הַסִּינּוֹךְ צַעֲלוֹת חֲפֵלָה כִּי שְׂעִזְרָא תִיקָן חֲפֵלַח י"ח אֵךְ שְׂשַׁחֲמוֹ, וְאֲמֵר הַפְּרָצֵן מְזוֹרוֹ וּמְזוֹ. וְלְדְצִרְיוֹ אֲשֶׁר לִוְעָר אֲשֶׁר צַרְכַּת אֵת לְעַם הַשְּׂכִיפּוֹהוֹ כָּל יַעֲי עֲלֻכּוֹת צִיחָ שְׂשֻׁמֹנְאֵי הַכֶּהֱנִים, עַד שְׂהוֹלְרָכוֹ לְחַקְוָה מְפֹדֶשׁ צִינָה עוֹה"ם, וְשִׁפְרֵי קַפִּיד רַבִּי, אֲוֹלֵם לְצִי אֲוֹעַר שְׂעָן הַכְּנַעֲנִי, שְׂצַעְצוֹר זֶה לְצַד הַמְּסִיעֵי רַבִּי וְסִייעַתָּא פִּיּוֹ עַל רֵאשִׁים עֲצֵלֵי לְהַזְכִּירָם, וְלוֹלֵי דְצִרְיָהֶם הִיּוֹתֵי אֲוֹעַר, יַעֵן שְׂשַׁחֲמֵי הַדּוֹר הֵהוּא לֹא מְפֹדֶשׁ לְעֲגֹלָה זֶה לְחֹרֵה שְׂכַחְתָּהּ, וְלַעֲעֵן לֹא יִצְאוּ דוֹר

האחרון לידי טעות שגם היא כאחת עבה, מטעם זה עלאו לנכון להדגיש ולהגדיל
רושם זה גם צדק, שלא לרסור אפילו לתורה שצנעל-פה.

וידבר עשה לפני העם, הטעמים שהניעוני להוליא את העגילה היקרה הזאת לתורה,
ראשית, לעצן הלייל אותה אצדון השכחה שלטטה צה, כי זה שצעים ומעט
שנה שדפסה לאשרונה בחוצרת עיומתה, ועיכ פירקוטה לא היה ניכר, ושנית כי
העמים הללו גם דורשות התחדשותה, שכרי ההסטוריה שלנו היא היא העדות הכי-
נאמנה לנו, אשר עמוכה אנו שואפים את הכח, עלמה, ונעמון אשר בכל לרתינו,
ולערות כל הסנל הנורא שעצר עלינו עד הנה, הנה לא נעצנו לאחמות, וכן חמיד
יש תקוה לאחריטנו, שארית הפליטה נציה ישראל, ומכאן קענו רזיל צעם' שצה
יג צענין עגלה חענית צאערה, שאף שעדיין לא הרשחה להכחז שום חורה שצנעל-
פה, אזל קורות הימים — כצר נכחצו.

ויהי עשה גומר ואלאחתי וירא, צם' אורג ישראל ערך אנטיוכס עגלה: שר' צער
שרענק ע"ה העתיק עגלה אשכנזית לעצרות ענלי דעת כי ההעתיקה העצרות
קדמה להעתיקה האשכנזית, ולכן עמה צהולאה זו לא הדפסתי כי אם אותה העגילה
היותר עקורית, העוצא צקדור אריה (זולת ההסכמה שנקחצה לתפארת עגלה ר' צער
ע"ה הלנתי) ואל העגלה הזאת אספתי, ולרפתי, כל ההערות הדרושות, כדי לצררה,
וללצנה כפולת נקיה, ונעקוס שלא עלאחי ציאור עספיק, טרפתי והשדלתי ועלתי
לי ת"ל, לגלות לפונים, כפי שידי עגעת, והקפדתי גם על הנקודות, ואפילו על
העגה, עה שלא יעשה כן צאקוענו, ונרשות אוכל להגיד, כי העגלה הזאת אשר
אנכי נותן לפניכם היום — שלמה היא, ואני חפלה לאל גוער עלי שחקצל עלאחתי
זאת צהשולות סן צעיני קוראיו וענקריו, ויהא זה שכרי.

ויוסף עוד עשה לדבר, ולהציע חודתי הרבה, לכבוד הלי גצרת רבה ויקירא, אפריון
נמטיה ליה, היה הדיר עוביר יונה פריעדמאנן גיי ענהל הספרים היהודיה
דפה, שהוליל צטונו וצאדיצות לצו להעליא אלי את כל הספרים, והספרות שדרה
לי, לנורך חוצרת זה, ה' יאריך יעיו ושנחתי עחוץ הללפה ואושר עמו"ש.
ויצבר עשה את מהארץ' שעלה צגורלי לצקר אותה, ואת ירושלה עיה"ק חיו וצית
חפארתנו צה—צחורצנו, ועי יתן ולזכה לראוחו עחדש, כששצו שמה — צצנינו,
עפעט שלחי ערהשוון אלק תחניא שנה לפרצן צית אלדינו שיצנה צ"צ לועץ
שמו יסיד העהולל ולצדו הוא

נאום **משה** בלתיא הה"ג עוביר **ישראל** וועלץ שליטיא
יליד טור-נעלא

מנחת-תודה

אל כבוד ידידי היקר,
 נודע בשערים שמו
 ירא אלדים, שומר אמונה

כה"ר אשר זנשיל קרעמער נ"י

מפק"ק בודאפעסט תע"א
 חד ממנהלי ביהכ"נ (טומפא) הי"ו
 ומנשים תבורך גבירתו אשת חיל
 היא תתהלל, מרת פעסל תחי
 ובנם הילד ניסן נרו יאיר ויזרח

על אשר הואיל בטיבו הנדול לאמעני שאוציא לאור ההוברת הניכחית,
 וקיבל עליו לשאת היצאות הדפסותה, תהי משכירתו שלמה מן השמים.

המסדר

העולם מקשיין אחאי זנר-הנוכה איכא אהדרין אשאיכ בשאר עלוות וואערתי
זילדותי עפייע שהקשה פניי עה לורך לנס הא טועאה הותרה זלצורה
וחי שהקצה הראה להם מצתם שלא יטערו להקריז ולהדליק בטועאה אעפיי
שהותרה ע"ש.

יודוע דברי הנהיג צעל קדושת לוי זי"ע שכ' טעם לשצפ עי"ע שאנו קורין
את יריט העכוונה צתורה צטם פג העלות וצישאל התאזרפ לקרוא
יר"ם זה צטם פסק"א אף שצכל התורה נקרא יריט זה צטם פג העלות, אך יען
כתי' אהני לדודי ודודי ליי ר"ל שאנו מקפדים שצפו של הקציה, והקציה אפטר
שצפ ישראל וכן צתפילין שלנו כתיב צהן שצפ ישראל [וצפ' תפלה לעשה פי' הושענא
לעען פארך זו תפלין כוודע, וצתפלין דעארני עלעא כתיב וציי כעאך ישראל'
וזכו פארך' התפילין שלך דעשתצפי צצצפי דישראל] והנה פג העלות נקרא על
שצפ ישראל כע"ש צרשיז"ל ויאסו את הצלק וגו' עוגות עלות וגו' וגם לדה וגו'
עגיד שצחו של ישראל שאסו את הצלק עוגות עלות אשורה צתורה נקרא יריט זה
צטם פג העלות כניכול הש"י אפטר שצחן של ישראל ואנו קורין היר"ם צטם
פסק"א על שם שצפת הש"י ואערתם צתם פסק הוא לבי אשר פסק וגו' שהוא
שצפ הש"ת.

ירעיב צתנוכה שנעשה כם צנרות פצה יחירה נודעת להם כנז"ל שהקצה הודיעם
צצחן, אכ"ע קצלו עליהן היהודיש שצאוחו הדור לעשות גיכ לפנים אשורת
הדין, להכרות מצתם להש"י, ולכן יש אהדרין, ועהדרין ען אהדרין ע"ד דכתי'
אהני לדודי ודודי לי.

ת"ת מהברת ט"ב אות ל"א בשם כ' אבי מורי ההיג שלימיא

רבים תעבו על דברי רש"י ז"ל צפסקו אהן אנתנים קציו, ד"א ראה שעתידין
שצעונאי וצניו להלפס עם היונים, והתפלל עליהם לפי שהיו עועעיס י"צ
צני שצעונאי ואלעזר כנגד כעה רצנות, לכך נאמר צרך ד' פילו וכו' חה פלא!
והלל צני אצתי' לא היו רק סעשה? ועדוע נקט רש"י את אלעזר צפני עלמו, ולא
כולל אותו גיכ צתוך שאר צניו? [עיינ וילקט יוסף שנה שני' תריס אות כ"ט
ואות פ"א ע"ש צזה] ואערתי כי אולי כוונת רש"י ז"ל כך, כי הנה צספר יוסיופון
סוף פרק ס"ה ראיתי שעימות יוסקן כהן גדול עד הורדוס העלך היו י"צ צית
שצעונאי, אהם כהנו או עלכי' על צית ישראל דור אשר דור, אהם שנים אשר,
והושיעם ד' ע"ד לופליהם, וזה שכתב רש"י כהנ"ל שהיו עועעיס ואל-עזר כנגד
כעה רצנות, ולא שיקוצצ על אצ"גו, וא"ש.

ס' חמודי אפרים של כ' אבי מורי וקני ההיג שלימיא

הערה לה 19* עוקב על פסקו כ' הקודם, ור"ל את עמו של אלהי השמים, כלעיל.
לד 21 פסקו ו': כעצואר גם צעק' שצת קצעופ ועשאוש יע"ס מצוים
רק צסלל והודאה, ולא שאקורין צעלאכה.

מגלת מתתיהו * א.

1. Történt Antiochus görög császár idejében, aki hatalmas király és erőskezű uralkodó volt, az összes fejedelmek meghódoltak előtte. 2. Rengeteg tartományt és főnökeiket leigázott már, várakat ledöntötte, palotáikat fölgújtotta és népüket börtönbe vetette. 3. Macedóniai Nagy Sándor óta nem volt hozzá hasonló nagy fejedelem, a tenger túlsó felén. 4. Fővárost is építtetett, királyi lakóhelyéül, a tenger partján és azt elnevezte Antióchiának, az ő neve szerint. 5. Bakhides, a király helyettese, ugyancsak várost alapított, amelyet Bakhidesnek nevezett el, mind a mai napig.

א וַיְהִי בַיּוֹם אֲנַטּוֹכִים מֶלֶךְ
 יוֹן מֶלֶךְ גְּדוֹל וְחֹזֵק
 הָיָה וְתַקְיָה בְּמַמְשָׁלְתוֹ וְכָל-
 הַמְּלָכִים יִשְׁמְעוּ לוֹ: כ וְהוּא
 כָּבֵשׂ מְדִינוֹת רַבּוֹת וּמְלָכִים
 חֹזְקִים וְהִתְחַרֵּב טִירוֹתָם
 וְהִכְלִיחֵם שָׂרָף בְּאֵשׁ
 וְאֲנָשִׁיהֶם בְּבֵית הָאֲסוּרִים
 אָמַר: ג מִיּוֹם אֲלֶפְסַנְדְּרוֹס
 הַיֶּלֶךְ לֹא קָם מֶלֶךְ כְּמֹהוּ
 בְּכָל-עֶבֶר הַנְּהָר: ד וְהוּא בָּנָה
 מְדִינָה גְדוֹלָה עַל-חוּף הַיָּם
 לְהִיזוֹת לוֹ לְבַיִת מַלְכוּת
 וַיִּקְרָא-לָהּ מְדִינַת אֲנַטּוֹכִיָּא
 עַל-שְׁמוֹ: ה וְגַם בְּגָרִים
 מִשְׁנֵהוּ בָּנָה מְדִינָה אַחֶרֶת
 לְגִנְדָּה וַיִּקְרָא-לָהּ בְּגָרִים
 עַל-שְׁמוֹ וְכֵן שְׁמוֹרְתָן עַד
 הַיּוֹם הַזֶּה:

* העגלה היקרה הזאת הועלתה בעסזור ישן דפוס שאלוניק (ונעתקה אשפ לסדר תפלה הספרדיה דפוס ורען שנת תק"ס) היא אשפ מפליטה הספרים של סופרינו הקדמונים. והיא כתובה צעיקר לשונה צלי ארעית צרורה ואפיכ נעסקה

מתת יהו ב.

1. Uralkodásának huszonharmadik évében, azaz a szentély fölépítésének kétszáztizenharmadik esztendejében elhatározta, hogy Jeruzsálem ellen vonul. 2. S így szólt fejedelmeihez: hiszen tudjátok, hogy a jeruzsálemi zsidó nép is a mi fennhatóságunk alá tartozik. 3. De i-tenünknek ők nem áldoznak, törvényeinket nem tisztelik, királyi rendeleteimet megszegik, a saját jellegzetes előírásaik betartására azonban annál szigorúbban ügyelnek. 4. Szívük mélyén pedig kívánják a király és fejedelmei uralmának hanyatlását, — úgy is hangoztatják, — vajha, saját királyunk uralkodna végre fölöttünk, szárazon és vizen, hogy az egész világra hatalmunkat kiterjeszthessük. 5. Nem szolgálja tehát birodalmunk tekintélyét, ha ezeket a föld színén megtűrjük. 6.

א בשנת עשרים ושלש
שנים למלכו
היא שנת מאתים ושלש
עשרה שנים לבנין בית
האלהים שם פניו לעלות
לירושקלים: ב ויען ויאמר
לשריו הלא ידעתם כי יש
עם היהודים אשר בירושקלים
בנינו: ג לאלהינו אינם
מקריבים ודתינו אינם עושים
ודתי המלך עוזבים, לעשות
דתם: ד וגם הם מייחלים
ליום שברון הה מלכי
והשלטונים ואומרים מתי
ימלך עלינו מלכינו ונשלוט
בם וביבשה וכל העולם
ינתן בידנו: ה אין כבוד
למלכות להניח אלה על-
פני האדמה: ו עתה בואו

עלשון זו ללי עזרית וכן צאה דפוס אך לשונה הארעית ביתה טעונה בעתה
עד כי צנתה תרי"א קפ הסכס פליפאוסקי והדפיסה צשתי לשונותיה ארעית
ועזרית עפ"י כ"י שמאל צאלר ספרי לונדון הצירה. ויפה העיר עליה שהיא קדושה

Vonuljunk ellenük és tiltsuk el őket szent szövetségüktől, a Szombat, az Ujhold és Ábrahám frigyétől. Ez a terv a fejedelmek és a katonaság tetszését meg is nyerte. 7. Ezekután Antiochus császár megbizta Nikanor hadvezérért, ki nagy hadsereg élén azonnal el is indult, Jehuda fővárosa, Jeruzsálem ellen. 8. Ott rettentő mészárlást vitt véghez; utána oltárt építtetett a szentélyben, és azon a helyen, ahol az Örökkevaló Izrael I-tene szolgálai a prófétáknak kinyilatkoztatta — az én szentségem fog itt honolni, — ő sertéseket, öletett és ugyanott azokat föláladoztatta. 9. Midőn erről a főpap, Jochanan, a Matiszjahu fia, értesült, szörnyű ha-

וְנִעְלָה עֲלֵיהֶם וּנְבַטַל מֵהֶם
 אֶת־הַבְּרִית אֲשֶׁר פָּרַת לָהֶם
 שֶׁבֵּת רֵאש־חֻדֶּשׁ וּמִיּוֹלָה.
 וַיִּשְׁטַב הַדְּבָר בְּעֵינַי שָׂרְיִי
 וּבְעֵינַי כָּל־חִילוֹ: ז בְּאוֹרְתָהּ
 שָׁעָה קָם אֲנִי וַיִּבְרַח
 וַיִּשְׁלַח אֶת־נִיקְנוֹר מִשְׁנָרְהוֹ*
 בְּחֵיל גָּדוֹל וְעַם רָב וַיָּבֵא
 לְעִיר יְהוּדָה לְיִרְוִשָׁלַיִם: ח
 וַיַּהְרֹג בָּהּ הָרַג רַב וַיִּבֶן בְּמָה
 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר
 אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְעַבְדָּיו
 הַנְּבִיאִים שָׁם אֲשַׁכֵּן שְׁכִינָתִי
 לְעוֹלָם, בְּמָקוֹם הַהוּא שְׁחַטְמוּ
 אֶת־הַחֲזוֹר וַיָּבִיאוּ אֶת־דָּמֹ
 לְעֹזֶרֶת הַקֹּדֶשׁ: ט וּבַהֲזוֹרָה
 זֶה בְּאֲשֶׁר שָׁמַע יוֹחָנָן בֶּן־
 מַתְתִּיָּה בֶרֶךְ גָּדוֹל כִּי זֶה
 הַמַּעֲשֶׂה נַעֲשָׂה נִמְלֵא קֶזֶף

זען לספרי הכתובים הנגללים באסוקריפאל. [ועפרק ה' פ' ד' בשבע דאחר הסודין ככתבה. הערל] (סדור ענדוי"ט).
 * ניקנור זה ער לזא היה, לא עשנה לענק, — וצרוז נוסחאות נדפס הכי.

ragra lobbant és bosszút for-
ralt. 10. Tört készített ma-
gának, két arasznyi hosszú
és egy arasz széleset, ame-
lyet öve alá rejtett. 11. Az-
után Jeruzsálembe indult, ott
egyenesen a királyi palota
bejárata elé tartott, hogy je-
lentse a kapuőröknek, misze-
rint ő Jochanan, a Matisz-
jahu fia, Nikanorral óhaj-
tana beszélni. 12. A kapusok
továbbították és a testőrök
bejelentették, hogy a zsidók
főpapja künn várakozik; —
nemsokára Nikanor kiüzente,
hogy jöhet. 13. Midőn Jocha-
nan belépett, Nikanor ekként
támadt reá, talán te is az
ellenszegülők közül vagy, kik
a birodalom rendjét megbon-
tani merik? 14. Jochanan
azonban azt felelte, én va-

חַמָּה וְזוּי פָּנָיו נִשְׁתַּנָּה וַיִּזְעַן
בְּלִבּוֹ מַה־שְּׂיֻכַּל לַעֲשׂוֹת
עַל־זֶה: י וַאֲזוּ יוֹחָנָן בֶּן־
מַתְתִּיָּה עָשָׂה לוֹ חֶרֶב שְׁתֵּי
זֵרֵתוֹת אַרְבֵּה וְזֵרֵת אַחַת
רַחְבָּה פָּחַת בְּגָדָיו עֲטוּפָה:
י א וַיָּבֹא לִירוּשָׁלַיִם וַיַּעֲמֵד
בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא
לְשׂוֹעָרִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲנִי
יוֹחָנָן בֶּן־מַתְתִּיָּה בָּאתִי לָבוֹא
לְפָנֶי נִיקָנוֹר: י ב וַאֲזוּ בָּאוּ
הַשׂוֹעָרִים וְהַשׂוֹמְרִים וַיֹּאמְרוּ
לוֹ הַזְּפוּן הַגָּדוֹל שָׁל־
הַיְהוּדִים עוֹמֵד בַּפֶּתַח וַיַּעַן
נִיקָנוֹר וַיֹּאמֶר לָהֶם בּוֹא יָבוֹא:
י ג וַאֲזוּ יוֹחָנָן הוֹבֵא לְפָנָי נִיקָנוֹר
וַיַּעַן נִיקָנוֹר וַיֹּאמֶר לְיוֹחָנָן
אַתָּה הוּא אַחֵד מִן־הַמּוֹרְדִים
אֲשֶׁר מָרְדוּ בַּמֶּלֶךְ וְאַיִנָּם
רוֹצִים בְּשָׁלוֹם מִלְּכוּתוֹ:
י ד וַיַּעַן יוֹחָנָן לְפָנָי נִיקָנוֹר
וַיֹּאמֶר אֲדוֹנָי אֲנִי הוּא עָתָה

gyok, Uram, de hozzád most éppen azért jöttem, hogy ezentúl minden parancsodnak alávessem magam. 15. Ha ez így van, szólt Nikanor, úgy fogd ezt a sertést és áldozd föl az emelvényen, azután pedig királyi ruhába öltöztetek és a király tanácsadójává emellek. 16. Jochanan most így válaszolt: nem teljesíthetem kívánságod Izrael fiai miatt, kik ha értesülnek arról, amit teszek, az első alkalommal megköveznének. 17. Csupán, ha a közelünkből mindenki eltávozik, tehetem. Nikanor tehát mindenkit kiküldött. 18. Jochanan, a Matiszjahu fia, szeméit az égre emelé ekkor, s így fohászzkodott: I-tenem, Ábrahám, Izsák és Jákob ősatyáim I-tene, ne hagyj, hogy ezen pogány kezébe essem, aki büszkén fog majd hálát adni az ő Bet-Dagon bálvá-

בְּאֵתִי לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְצֶה
 אֵלֹהֵי שָׁמַיִם: טו וַיַּעַן נִיקָנוֹר
 וַיֹּאמֶר לְיוֹחָנָן אִם כִּרְצוֹנִי
 אֶתֶּה עוֹשֶׂה בְּחַזְוֵי
 וּשְׁחַמְדוּ עַל־הַדְּבָמָה וְתִלְבַּשׁ
 בְּגָדֵי מַלְכוּת וְתִרְכַּב עַל־
 סוּם הַמֶּלֶךְ וּבְאֶחָד מֵאוֹהֲבֵי
 הַמֶּלֶךְ תִּהְיֶה: טז וּכְבֹּאֲשֶׁר
 שָׁמַע יוֹחָנָן הוֹשִׁיבוֹ דְבַר
 אָדוֹנָי אָנִי יְרֵא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 כִּן־יִשְׁמְעוּ כִּי עָשִׂיתִי בֵּן
 וַיִּסְקְלוּנִי בְּאֲבָנִים: יז עֲתֵה
 יֵצֵא כָּל־אִישׁ מִלְּפָנֶיךָ כִּן
 יוֹדִיעוּם, אִז נִיקָנוֹר הוֹצִיא
 מִלְּפָנָיו כָּל־אִישׁ: יח בָּעֵת
 הַהִיא נָשָׂא יוֹחָנָן בֵּן־מַתְתִּיָּה
 עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וְתַקֵּן תְּפִלָּתוֹ
 לִפְנֵי אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי
 וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי אֲבָרְהָם יִצְחָק
 וַיַּעֲקֹב אֱלֹהֵי תַתְּנֵנִי נָא בְּיַד
 דָּגֶרֶל הַזֶּה כִּי אִם־יִהְרַגְנִי
 יִלְדֵךְ וַיִּשְׁתַּפַּח בְּבֵית דָּגוֹן

nyának, mintha az segítette volna őt. 19. Utána villámgyorsan föl pattant, három lépést tett felé, törét kirántotta és azt mélyen Nikanor szívébe szúrta, holt tetemét pedig a szentély egyik szegletébe rejtette. 20. Majd újból I-tenéhez vezekelt Jochanan: ne számítsd vétkemül, hogy embert öltem szentélyedben és segíts meg ezután is, hadd pusztuljanak összes ellenségeid, kik Jehuda és Jeruzsálem ellen törnek. 21. Még aznap sereget toborzott Jochanan és az ellenség táborára irtó csapást mért. 22. Azon a napon (hetven) kétezerhét száz ember elesett. 23. Ennek emlékére azután diadalívet emeltetett és azt elnevezte Makabinak, ami azt hirdeti: »A győzedelmes vitézségnek».

אֱלֹהֵיוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי נַתָּנוּ
 בְּיָדֵי: יט בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּסַע
 עָלָיו שָׁלַשׁ פְּסִיעוֹת וַיִּתְקַע
 הַחֶרֶב בְּלִבּוֹ וַיִּשְׁלַךְ אוֹרְתּוֹ
 חָלַל בְּעֹזֶרֶת הַקִּדְשׁ: כ לִפְנֵי
 אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם עָנָה יוֹחָנָן
 וַאֲמַר אֱלֹהֵי לֹא תִשִּׁים עָלַי
 חַטָּא כִּי הִרְגֹתִיו בַּקִּדְשׁ
 עָתָה בֵּן תַּתֵּן אֶת-כָּל-הָעַמִּים
 אֲשֶׁר בָּאוּ עִמּוֹ לְהַצֵּר לְיְהוּדָה
 וְלִירוּשָׁלַיִם: כא אִזּוֹ יֵצֵא יוֹחָנָן
 בֶּן-מַתְתִּיָּה בַיּוֹם הַהוּא וַיִּלָּחֶם
 בְּעַמִּים וַיַּהַרֵג בָּהֶם הָרַג רַב:
 כב מִסַּפֵּר הַהִרְוּגִים אֲשֶׁר הִרַג
 בַּיּוֹם הַהוּא שֶׁבַע מֵאוֹת
 וּשְׁנָיִם (וּשְׁבַעִים) אָלֶף אֲשֶׁר
 הָיוּ הוֹרְגִים אֱלֹהֵי לְאַלְהֵה:
 כג בְּשׁוּבוֹ בָּנָה עַמּוּד עַל-
 שְׁמוֹ וַיִּקְרָא-לוֹ מַכְבֵּי מִמִּית
 הַתְּזֻקִים*:

* השם מכבי עיין בהקדמתי שהוא שם כינוי, והוא כלשון יון גבור איש
 עלפסיה, עיכ נראה שדעתו צזה עכצ"י, כלומר הגבור איש עלפסיה נלה והעית

מתתיהו ג.

1. Antiochus megrendülve értesült Nikanor hadvezérének haláláról, azonnal maga elé idéztette a gonosz Bakhidest, népünk megrontóját.

2. Es így szólt hozzá Antiochus: hiszen tudod, mit tetek velem Izrael fiai, seregeimet megsemmisítették, táborunkat zsákmányul ejtették s vezéreinket elfogták. 3. Többé ki óvhatja előlünk vagyónát, hiszen saját hazánkban sem vagyunk biztonságban. Vonuljunk tehát újból ellenük és töröljük el szent szövetségüket, melyet I-ten kötött velük, a Szombat, Ujhold és Abrahám frigyét. 4. Utnak indult tehát a gonosz Bakhides Jeruzsálem ellen, hol seregével szörnyű mészárlást

א וַיְהִי כִּי שָׁר שָׁמַע
 אַנְטִיּוֹכֹס הַמֶּלֶךְ כִּי
 נָהַרַג נִיקָנוֹר מִשְׁנֵהוּ צָר לוֹ
 מְאֹד וַיִּשְׁלַח לְהָבִיא לוֹ
 בְּגָרִים הָרָשָׁע הַמְּטַעֵה אֶת־
 עִמּוֹ* : ב וַיַּעַן אַנְטִיּוֹכֹס
 וַיֹּאמֶר לְבְּגָרִים הֲלוֹא יָדַעְתָּ
 אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר־עָשׂוּ
 לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָרַגוּ חֵילִי
 וַיָּבִזוּ מַחְנוֹתַי וְשָׂרֵי : ג עָתָה
 עַל מִמּוֹנֵיכֶם אַתֶּם בּוֹטְחִים
 אוּ בְּתִיכֶם לָכֵן הֵם. בָּאוּ
 וַנַּעֲלֶה עֲלֵיהֶם וַנִּבְטַל מֵהֶם
 הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לָהֶם
 אֱלֹהֵיהֶם שַׁבַּת רֵאשִׁי־חֹדֶשׁ
 וּמִלֵּה : ד אַז בְּגָרִים הָרָשָׁע
 וְכָל־מַחְנוֹתָיו בָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם
 וַיַּהַרַג בָּהֶם הָרַג רַב וַיִּגְזֹר

הפזקים חנסי חיל [דער טאפֿערע קריגער האָט דיע העלדען צעזיגט], אָךְ, צעצור שׂהאָ שׂם עַל הַעֲוֹד לֹא אוֹכַל לְכוּנוֹ כִּי אֵם [זיגענדע העלדענשערקע] וְאָחִינוּ פִּילֹסּוֹפִי הַאֲלֵהִי הַעֲזָרִים הַזְּעִירִים שֶׁסֶם מִכְּבִי הוּא רִית מִי כַּעֲוֹךְ בְּאֵלִים וְשַׁעִיכ־ לְאַחַר שֶׁנִּלְשׁוּ וְהַלְלִישׁוּ לַעֲלוּכָה סַקְקוּ עַל שְׁלִכִיהֶם וְעִנִּייהֶם שֶׁסֶם מִכְּבִי : (עגלת עתחילו של ר' צער פרענק ע"ה).
 * וְלֵהִיכ־ הַטַּעַן אֶת עִמּוֹ (יחזקאל יג י')

rendezett és ott elrendelte a Szombat, Ujhold és Ábrahám frigyének tilalmát. 5. A királyi rendeletnek kihirdetése után, mégis megszegte egy apa e tilalmat és gyermekét a frigybe fölvétette, de elfogták és feleségével együtt, gyermekük színe előtt fölakasztották. 6. Egy anya viszont, kinek, férje elhalálása után fia maradt, azt 8 napos korában a frigybe fölvétette, ezt követőleg a város falára menekült, karjában a gyermekével. 7. Onnan szótintézet a néphez, mondván: Ha azt hiszed gonosz Bakhides, hogy képes vagy a mi szent szövetségünktől — atyáink szövetségétől — bennünket eltántorítani, csalódsz, mert attól a mi kései utódaink sem

בָּה גְזָרָה גְמוּרָה עַל-שַׁבָּת
 רֵאש־חֲדָשׁ וּמִילָה: הַ בְּהוֹת
 זֶה כַּאֲשֶׁר הָיָה דְבַר הַמֶּלֶךְ
 נִחְפְּזוּ מִצְאוּ אִישׁ אֲשֶׁר-מָל
 בְּנוֹ וַיָּבִיאוּ הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ
 וַיִּתְּלוּ אוֹתָם כְּנֶגֶד הַיְלָד:
 וְגַם אִשָּׁה אֲשֶׁר יָלְדָה בֵּן
 אַחֲרֵי-מוֹת בַּעֲלָהּ וַתִּמָּל
 אוֹתוֹ לְשִׁמוּנָה יָמִים וַתַּעַל
 עַל-חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וּבָנָה
 מְהוּל בִּינָה: וַתַּעַן וַתֹּאמֶר
 לָךְ אוֹמְרִים בְּגֵרִים הַרְשָׁע
 אַתֶּם חוֹשְׁבִים לְבַטֵּל
 מֵאֲתָנוּ הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת
 עִמָּנוּ בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ לֹא-
 נִבְטֵל מִמָּנוּ שַׁבָּת רֵאש־
 חֲדָשׁ וּמִילָה מִבְּנֵי בְּנֵינוּ לֹא

הדת העתיקה, והנה גם צעפס הזאת כל התלונותיו של השלטון הזר נמרכזה בנקודה הזאת, להסעות את כל עם בני עשנת ריש ועיניה כללוקטן, ורק אחרי הכרחת שלש עלות חופיות הללו, סברו לגשת אל ישראל להשפיע עליו תרבות הנכרית שלהם, ובגרים הרשע העוסקד על כל זאת, היה אטעה צדו את העם היבודי, ואם אמנם עלד אשפט כלשון הוליל העטעה את עענו, שהרי עוכב על בני ישראל, אכן הענין פוזר ארישא דקרח (פסוק כ') לפני אלהי הסמים וכו' ולפיז עלת

fognak eltérni. 8. Evvel le-
hajította gyermekét a magas-
ból, önnön maga utána bu-
kott és mindketten ott hal-
tak szörnyet, de még igen
sokan Izrael fiai közül kö-
vették példájukat, mert szö-
vetségükhöz hűségesek ma-
radtak. 9. Abban az időben
egy nagyobb csoport Izrael
fiai közül vállalkozott arra,
hogy ha nem másutt, vala-
mely barlangban fogja meg-
ünnepelni a Szombatot, sem-
hogy azt megszenteltelenít-
se, de beárulták őket Bakhi-
des előtt. 10. Aki erre fegy-
veres megbizottakat küldött
felkeresésükre, kik a barlang
bejáratát eltorlaszolták és be-
üzentek oda: jertek ki, »ke-
nyerünket ehetitek, vizünket
ihatjátok», csak engedelmes-
kedjete parancsainknak. 11.
De Izrael fiai azt válaszol-
ták: Az Örökkévaló a Szi-
naj hegyen megparancsolta
nekünk, hat napig dolgozz,

יוֹסֵר* : ה וַתִּפֹּל בְּנֵה לְאָרֶץ
וַתְּפֹל אַחֲרָיו וַיָּמֹתוּ שְׁנֵיהֶם
כְּאֶחָד וַרְבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הָיוּ עוֹשִׂים כֵּן בְּיָמִים
הָהֵם וְלֹא שָׁנוּ בְּרִית אֲבוֹתָם :
ב זָמַן הַהוּא אָמְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵה לְאֱלֹהֵה בָּאוּ
וַיִּלְדוּ וַיִּנְשְׁבוּת בַּמְּעָרָה כֵּן
נִחְלַל אֶת-יְוָם הַשַּׁבָּת
וַיִּלְשִׁינוּ אוֹתָם לִפְנֵי בְּגָרִים :
י אִזּוּ בְּגָרִים הִרְשָׁע שָׁלַח
אֲנָשִׁים חֲלוּצִים וַיָּבֹאוּ וַיִּשְׁבּוּ
עַל-פִּי הַמְּעָרָה וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵיהֶם יְהוּדִים צְאוּ אֵלֵינוּ
אֲכָלוּ מִלֶּחֶמֶנוּ וּשְׁתוּ מִיַּיִנֵּנוּ
וּמַעֲשֵׂינוּ תִהְיוּ עוֹשִׂים : יא
וַיַּעֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֱלֹהֵה לְאֱלֹהֵה זֹכְרִים אֲנַחְנוּ
אֲשֶׁר צִוָּנוּ יי עַל-הַר סִינַי
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ

עמו ר"ל את עמו של האלכסיס — והכעשך עזואר — ממני המוציא לאור.
* עי' שנה (ק"ל) כי עד ימי אנטיוכוס לא נשתנה עלות עילה מיעות אצרכס

és végezd munkádat, a hetedikén pihenj; azért inkább itt pusztulunk, mintsem hogy a Szombatot megszegjük. 12. Midőn belátták, hogy a szombattartók nem hajlandók onnan kivonulni, akkor főtörzseket hengerítettek a barlang szája elé, tüzet raktak belőlük és ott közel ezer ember, férfi és nő, lelte halálát. 13. A történetek után azonban Matiszjahu öt fia, Jochanan és négy fivére, fölkerekedett és döntő harcra indult az ellenség ellen, melyet részben felkoncoltak, részben megfutamítottak a tenger szigeteire, I-ten segítségével.

כָּל־מְלֹאכְתְּךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
תִּשְׁבּוֹת עֲתָה טוֹב לָנוּ אֲשֶׁר
נָמוּת בַּמְּעָרָה מֵאֲשֶׁר נַחֲלָל
אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: יב בְּהִיּוֹת
זֶה כַּאֲשֶׁר לֹא־יֵצְאוּ אֲלֵיהֶם
הַיְהוּדִים וַיָּבִיאוּ עֲצִים
וַיִּשְׂרְפוּ עַל־פִּי הַמְּעָרָה
וַיָּמּוּתוּ כְּאֶלֶף אִישׁ
וְאִשָּׁה: יג אַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ
חֲמִשָּׁה בְנֵי־מַתְתִּיָּהוּ יוֹחָנָן
וְאַרְבָּעָה אַחֵיו וַיִּלְחָמוּ
בְּעַמִּים וַיַּהַרְגוּ בָהֶם הַרְגֵּרֵב
וַיִּגְרְשׂוּם לְאֵי הַיָּם כִּי בְּטַחוּ
בְּאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם:

מתתיהו ד.

1. A gonosz Bakhides is elmenekült többedmagával. 2. Es ekként szólott Antiochushoz: Királyom Uram, te elrendelted bár a Szombat, Ujhold és Abrahám frigyének

א אִזּוּ בְּגָרִים הֲרָשַׁע נְכֹנֵם
בְּסַפִּינָה אַחַת וַיָּנֹס
אֶל־אֲנְטִיּוֹכַס הַמֶּלֶךְ וְעַמּוֹ
אֲנָשִׁים פְּלִיטֵי חָרֵב: כ וַיַּעַן
בְּגָרִים וַיֹּאמֶר לְאֲנְטִיּוֹכַס

ובכללם, שהרי בתוכפות הכנאים לא עלינו שופ רעז סיוכיסו על אלות עילם
זלתי בעדרש איכס (פרשה א') עלינו היפך זה.

tilalmát, a zsidók, azonban föllázadtak ellenük. 3. Mert ha a világ minden népe, nemzetisége és nyelve ellenük összefogna, sem birna a Matiszjahu öt fiával, akik az oroszlánál erősebbek, a keselyünél könnyebbek és a medvét sem küldik előörsül. 4. Azért királyom, ha tervedet elfogadnád, azt tanácsolom, ne hadakozz te többé csekélyszámú sereggel, mert még szégyent vallhatsz fejedelmeid előtt. 5. Hanem mozgósítsd birodalmad összes fegyverforgatóját, sőt elefánthátas bástyákat is küldj.

הַמֶּלֶךְ אַתָּה הַמֶּלֶךְ שְׂמֵתָ
צְוִי לְבַטֵּל מִן־הַיְהוּדִים
שֶׁבַת רֵאש־חֹדֶשׁ וּמִלָּה
מִרְמָה גְדוֹלָה וּמִרָד בְּתוֹכָהּ:
נֶאֱשָׁר אִם־יִלְכוּ כָּל־הָעַמִּים
וְהָאֻמוֹת וְהִלְשׁוּנֹת לֹא
יִכְלוּ לְחַמְּשָׁה בְּנֵי מַתְתִּיָּהוּ.
מֵאַרְיֹת הֵם חֲזָקִים וּמִנְּשָׁרִים
הֵם קָלִים וּמִדְּבִים הֵם
מִמְּהָרִים*: ד עַתָּה הַמֶּלֶךְ
עֲצָתִי תִיטֵב עֲלֶיךָ וְלֹא
תִלָּחֵם בְּאַנְשִׁים מְעַט כִּי אִם־
תִּלָּחֵם בָּהֶם וְתִבּוֹשׁ בְּעֵינֵי
כָּל־הַמְּלָכִים: ה לָכֵן כְּתוּב
וְשִׁלַּח סָפָרִים בְּכָל־מְדִינֹת
מִלְּכוּתְךָ וַיָּבֵאוּ שָׂרֵי הַחִילּוֹת
וְלֹא־יִשְׁאַר מֵהֶם אֶחָד וְגַם
פִּילִים מִלְּבָשִׁים שְׂרִיּוֹנִים

* כלני הונלל לכאורה? ונראה כוונתו כפי עה שאפרש האזן עזרא צפוק
 ד7 אורז הוא לי אריה צעסתרם (איכה ג' י') י"א כי ענהג הדוב להכריז על
 הארי והוא רפוק: ר"ל כי ענהג הדוב ללכת קודם הארי ולזשר זואו [צעקואות
 בעלויים יסד] וזה שאמר לעלה, אחריות הם סזקים וכזו ולא עוד אלא גש עדזים
 הם עעברים, היינו עקדי עים האריות הללו לצוא לפני הדזים — כי עכסימי
 פלחעת החשמונאים היה לא לשלם אורזים לפניהם לחור את שדי הקרב כרניל

6. Antiochus császárnak tet-
szett a terv és küldöncöket
menesztett birodalma minden
sarkába, jöttek a seregek és
a páncélos elefántok. 7. Más-
sodízben is felkerekedett te-
hát Bakhides, betört Jeruzsá-
lembe, tizenhárom rést vág-
ván a falon, köveit összezú-
zatta; azt hitte, ezúttal nem
birnak velem. — De az Egek
Ura mást akart. 8. Midón
erről Matiszjahu öt fia ér-
tesült, Micpe Gilead városá-
ba gyűltek össze, amely Sá-

יהו עמָהֶם: וַיֵּיטֵב הַדָּבָר
בְּעֵינַי אֲנִי וְכִסְּתֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח
סָפְרִים לְכָל־מְדִינֹת מַלְכוּתוֹ
וַיָּבֹאוּ שָׂרֵי כָּל־הָעַמִּים
וְהַמַּמְלָכוֹת וְגַם פִּירִים
מִלְּבָשִׁים שְׂרִיזִים עִמָּהֶם
בָּאוּ: וַיֵּשֶׁנֶת קָם בְּגָרִים
הָרָשָׁע וַיָּבֹאוּ לְיִרוּשָׁלַיִם בְּקַע
הַחֹמָה וַיַּנְתֵּק הַמָּבֹאוֹ וַיִּשְׁפֹּר
בַּמֶּקֶד שֶׁל שְׁעֵשְׂרָה
פָּרְצוֹת* וְגַם מִן־הָאֲבָנִים
שֶׁבַר עַד־אֲשֶׁר הָיוּ כְּעֹפֵר
וַיַּחֲשׂוּב בְּלִבּוֹ וַיֹּאמֶר הַפֶּעַם
הַזֶּה לֹא יוּכְלוּ לִי כִּי רַב
חֵילִי וְעַז יָדִי. וְאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
לֹא חָשַׁב בֵּין: " וְכִשְׁמוֹעַ
חֲמִשָּׁה בְּנֵי מַתְתִּיָּהוּ קָמוּ
וַיָּבֹאוּ לְמַצְפֵּה גִלְעָד אֲשֶׁר

עמני שפסשו פן ירגישו עיני האויזים צהם — ונלח הכהנים העתקועעים הלח
היה עלער עאלד נגד העמנה הגדול של יריציהם — אלח חמיד התנפלו פחאוס
עם לנלש על עמנה האויזים, ובשערוריה שנחעוררו עקצ ציאתם הנלתי לפוי
עראש, הלליתו הפשמונלטים לכהות לח האויז שוק על יקר, והנשארים כסו.
[עיין ספורנו פ' לך, לכה ויפלג עליהם לילה]. (סי' אשל היים)
* וזה שאלערו צעדות פרק צ"י יג פלנות היו צו צסורג שפרלופ עלכי יון.
סזרו וגדרוס וגזרו כנגד יג השחטויות. (סדור עזרת ישראל).

muel próféta óta a nép menedékhelye volt. 9. Bőjtöt rendeltek el, hamut szórtak ülőhelyükre, úgy könyörögtek kegyelemért az Egek Urához. 10. Ott kitűnő tervet forraltak; Juda az elsősülött, Simon a második, a harmadik Jochanan, a negyedik Jonathán, az ötödik Elázár. 11. Es atyjuk megáldotta őket, mondván: Juda fiam, Juda a Jákob ősatyánk fiának képmása vagy, aki az oroszlánhoz hasonlított. 12. Simon fiam, téged Simon a Jákob fiához hasonlítalak, aki Szi-chem városát megbosszulta. 13. Jochanan fiamat, Avnér a Nér fiához hasonlítom, a zsidó seregek vezéréhez. Jonathán fiam, téged Jonathánhoz, a Saul király fiához hasonlítalak, aki a filiszteusokat győzte le. 14. Elázár fiamat Pinchász, az Elázár fiához hasonlítom, aki haragra gerjedt I-tenéért és megmen-

הָיָה שֵׁם פְּלִיטָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל
 בְּיָמַי שְׁמוֹ אֵל הַנְּבִיא : ט צוֹם
 גָּזְרוּ וַיָּשָׁבוּ עַל־הָאֶפֶר לְבַבְשׁ
 רַחֲמִים מִלְּפָנַי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם :
 י אִז נָפַל בְּלִבָּם עֵצָה טוֹבָה
 יְהוּדָה הַבְּכוֹר שִׁמְעוֹן הַשֵּׁנִי
 הַשְּׁלִישִׁי יוֹחָנָן הַרְבִּיעִי יוֹנָתָן
 הַחֲמִישִׁי אֶלְעָזָר : יא וַיְבָרַךְ
 אוֹתָם אֲבֵיהֶם וַכֵּן אָמַר יְהוּדָה
 בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתְךָ לִיהוּדָה
 בֶּן־יַעֲקֹב אֲשֶׁר־הָיָה נִמְשָׁל
 לְאַרְיָה : יב שִׁמְעוֹן בְּנֵי אֲדָמָה
 אוֹתְךָ לְשִׁמְעוֹן בֶּן־יַעֲקֹב
 אֲשֶׁר הָרַג יוֹשְׁבֵי שָׁכֶם : יג
 יוֹחָנָן בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתְךָ
 לְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שֶׁר צָבָא
 יִשְׂרָאֵל . יוֹנָתָן בְּנֵי אֲדָמָה
 אוֹתְךָ לְיוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֲשֶׁר
 הָרַג עִם פְּלִשְׁתִּים : יד אֶלְעָזָר
 בְּנֵי אֲדָמָה אוֹתְךָ לְפִינְחָס
 בֶּן־אֶלְעָזָר אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו
 וַהֲצִיל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : טו

tette Izraelt. 15. Még aznap kirontottak Matiszjahu fiai, és sikeres ütközetet vívtak az ellenséggel, Jehuda testvérük azonban a harcmezőn elvérzett. 16. Midőn Jehuda el- esett, visszatértek atyjukhoz Matiszjahu fiai. 17. Atyjuk kérdé tőlük hazajövetelüknek okát és ők elbeszélték neki Jehuda testvérük halálát, aki kiválóbb volt a többinél. 18. De Matiszjahu azt felelte: Fiaim! akkor én állok az él- re küzdeni, semhogy Izrael házát ellenfeleink elpusztit- sák, mert lehangolt bennele- ket bátyátok sorsa. 19. Ma- tiszjahu tehát fiai élén szem- beszállt az ellenséggel. 20. Az Egek Ura pedig az el- lenfél legkiválóbb bajnokait a kezükbe juttatta, akiknek kö- rében rettentő pusztitást vé- geztek úgy a fegyverforgatók, mint a nyillövők, a vezérek és alattvalóik között, nem maradt ott hirmondó sem, hanem aki tehetett, a tengeren

עַל-זֶה יֵצְאוּ חֲמֹשֶׁה בְּנֵי-
מַתִּתְיָהוּ בַיּוֹם הַזֶּה וַיִּלְחָמוּ
בְּעַמִּים וַיִּהְרְגוּ בָהֶם הַרְג רַב
וַיִּהְרַג מֵהֶם יְהוּדָה: טז בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה כַּאֲשֶׁר רָאוּ בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ
כִּי נִהְרַג יְהוּדָה שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ
אֶל-אֲבֵיהֶם: יז וַיֹּאמֶר לָהֶם
לָמָּה שַׁבְתֶּם וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ
עַל-אֲשֶׁר נִהְרַג אָחִינוּ אֲשֶׁר-
הָיָה חָשׁוּב כְּכֹלְנוּ: יח וַיַּעַן
מַתִּתְיָהוּ אֲבֵיהֶם וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים אֲנִי אֵצֵא עִמָּכֶם
וְאֶלְחֶם בְּעַמִּים כִּי-יֵאבְדוּ
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאַתֶּם נִבְהַלְתֶּם
עַל-אֲחֵיכֶם: יט וַיֵּצֵא מַתִּתְיָהוּ
בַיּוֹם הַהוּא עִם-בְּנָיו וַיִּלְחָמוּ
בְּעַמִּים: כ וְאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
נָתַן כָּל-גִּבּוֹרֵי הָעַמִּים בְּיָדָם
וַיִּהְרְגוּ בָהֶם הַרְג רַב כָּל-
אֲחֵיוֹי חֶרֶב וְכָל-מוֹשְׁכֵי קֶשֶׁת
שָׂרֵי הַחֵיָל וְהַסַּנְגִּיִּים לֹא-
נֹתַר בָּהֶם שָׂרִיד וַיִּגְוֹסוּ שָׂאֵר

túlra menekült. 21. Elázár azonban, aki az elefántokat tette harcképtelenné, azok szemétjébe fulladt, midőn a harcosok visszatértek, keresték Elázárt is, élők és holtak között, de nem lelték, mire végre ott felkutatták. 22. Es Izrael fiai roppant megörültek a győzelemnek, mely el-lenségeiket kezükbe adta, kik közül egynéhányat elégettek, másokat lefejeztek, vagy föl-akasztottak. 23. A gonosz Bakhidest, népünk megrontó-ját is elevenen égették el, Izrael fiai. 24. Midőn azután Antiochus császár Bakhides és serege kudarcáról értesült, hajóra szállt és megszökött a tengeren túlra, de bárhová érkezett, mindenütt föllázad-tak ellene és szökevénynek gúnyolták.

הַעַמִּים לְמַדְינֹת הַיָּם : כֹּא
וַיִּלְעָזֵר הָהָרָה מִתַּעֲשֵׁק
לְהַמִּית הַפִּילִים וַיִּטְבַּע
בְּפֶרֶשׁ הַפִּילִים וְכַאֲשֶׁר שָׁבוּ
בְּקִשְׁוֹדָיו בֵּין הַחַיִּים וּבֵין
הַמֵּתִים וְלֹא מִצְאוּהוּ וְאַחַר
בֵּן מִצְאוּהוּ אֲשֶׁר טָבַע
בְּפֶרֶשׁ הַפִּילִים : כִּי וַיִּשְׂמְחוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי-נִתְּנוּ בְיַדֵּיהֶם
שׁוֹנְאֵיהֶם מֵהֶם שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ
וּמֵהֶם דָּבְרוּ בַחֲרָב וּמֵהֶם
תָּלוּ עַל-הָעֵץ : כִּי וּבְנָרִים
הֲרָשָׁע הַמִּטְעָה אֶת-עַמּוֹ*
שָׂרְפוּ אוֹתוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּאֵשׁ : כִּי וַאֲזוּ אֲנַטְוִיכֶם
הַמִּלֵּךְ כַּאֲשֶׁר שָׁמַע אֲשֶׁר
נִהְרְגוּ בְנָרִים הֲרָשָׁע וְכָל-
שָׂרֵי הַחֵיל אֲשֶׁר עִמּוֹ נִכְנְסוּ
בְּסַפִּינָה וַיָּנָסוּ לְמַדְינֹת הַיָּם
וַיְהִי כָּל-מְקוֹם אֲשֶׁר הָיָה
כָּאֵשׁ שָׂמְרָה מוֹרְדִים בּוֹ
וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ הַבּוֹרְחַת :

מתתיהו ה.

1. Azután a Hasmonai fiai újjáépítették a szentély kapuját, kijavították a réseit, megtisztították az udvarát, a holttetemektől és tisztátalanságtól. 2. A mécses meggyújtásához pedig színolajat kerestek, de nem találtak, csupán egyetlen korsót a főpap pecsétjével, amelyben azonban csak egy napra való tiszta olaj volt. 3. De az Egek Ura, kinek szentsége e hajlékban honol, áldását nyújtotta és nyolc napig gyujtottak vele. 4. Ennek emlékére ezen nyolc napot vig-lakomákkal egybekötött napokká nyilvánították, hasonlóvá a

א אַחֲרַי כֵּן בָּאוּ בְנֵי
חֲשֵׁמוֹנֵי לְבֵית
הַמִּקְדָּשׁ וַיְבַנּוּ הַשְּׁעָרִים
הַנְּשָׁפָרִים וַיְסַגְּרוּ הַפְּרָצוֹת
וַיִּטְהָרוּ אֶת־הָעֲזָרָה מִן
הַהֲרוּגִים וּמִן הַטְּמְאוֹת: ב
וַיִּבְקְשׂוּ שֶׁמֶן זַיִת לְהַדְלִיק
הַמְּנוֹרָה וְלֹא מָצְאוּ כִּי־אִם
צְלוּחִית אַחַת אֲשֶׁר הָיְתָה
חֲרוּמָה בְּטַבְּעַת הַזֹּהֵן
הַגָּדוֹל וַיִּדְעוּ כִּי הָיְתָה טָהוֹר
וְהָיָה בָּהּ כֶּשֶׁעוֹר הַדְּלָקַת
יוֹם אֶחָד*: ג וַאֲלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
אֲשֶׁר שָׁפַן שְׁמוֹ שָׁם נָתַן
בְּרָכָה וְהִדְלִיקוּ מִמֶּנָּה
שְׁמוֹנֶה יָמִים**: ד עַל־כֵּן
קָיְמוּ בְנֵי חֲשֵׁמוֹנֵי קְיֹום
וַחֲזָקוּ אַפְּר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲמָדָם כְּאַחַד לַעֲשׂוֹת

* צשאלתות 77 אסאי גאון פ' וישלם גרם וכל היה צו להדליק אפינו יום אחד וזה עתולת קוסית הגאוכיס אפני עה קצעו שעונה יעי פנוכה הלל הכס היה רק שנעה יעים, ועיין שאלת שלום שם אות קסן ל"ה, (אולר התפלוח). ** עעשה הכס הזה יסופר גם בצעראל שנת 47 כ"א: על פי עגלת חענית.

többi, a Tórában előírt ünnepekhez, gyertyákat is gyujtunk azokon, hogy hirdessék az Egek Urának dicsőségét.

5. Gyászbeszéd, vagy böjt ez idő alatt nem tartatik, kivéve, akit fogadalma köt Istenéhez. 6. Nem rendelték el azonban a Hasmonaeusok és fiaik, az általános munkaszünetet is e napokon. Ettől fogva kezdődött a görög birodalom hanyatlása. 7. Király-

שְׁמוֹנָה יָמִים הָאֵלֶּה יָמֵי
מִשְׁתָּהוּ* וְשִׁמְחָה בְּיָמֵי
מוֹעֲדִים** הַפְּתוּבִים
בַּתּוֹרָה וְלַהֲדַלִּיק בָּהֶם
נֵרוֹת לְהוֹדִיעַ אֲשֶׁר עָשָׂה
לָהֶם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם נִצְחָהִים:
וּבָהֶם אֵין לְסַפּוֹר וְלֹא
לְגָזוֹר צוֹם וְתַעֲנִית זֹלָתִי
אֲשֶׁר מְקַבֵּל עָלָיו מִלְּפָנֶי זֶה
וַיִּתְפַּלֵּל לְפָנֶי אֱלֹהָיו: וְאֵךְ
חֲשֻׁמוֹנֵי וּבָנָיו וְאֶחֱיָהֶם לֹא-
גָזְרוּ בָהֶם לְבִטֹּל עֲבוֹדַת
מְלֹאכְרָה. וּמִן-הַעֵת הַהִיא
לֹא-הָיָה שֵׁם לְמַלְכוּת יוֹן:
וַיִּקְבְּלוּ הַמְּלָכוֹת בְּנֵי

* צַשׁ"ע אֲרִיִּם הֵינָא שְׂרִינְוֵי קַעֲוֹדוֹת שְׁעֲרִינִים צַחֵס, הֵס קַעֲוֹדוֹת הַרְשׁוֹת וְלֹא
קַעֲוֹס לַעֲשֵׂחָה וְלַעֲשֵׂחָה, אֵךְ צַכִּיעַ צַעֲגִילַת תַּעֲנִיתִי, וְצַעֲרֵשׁ צַהֲעֲלַתְךָ נֹחֲתִים סֹנֵכָה
שָׁגֵס עֲלֵאֲכַת הַעֲשֵׁכֵן נַעֲרִיָה צֹאחֹו הַזֶּעֶן, וְכֵן הוּא צִישׁ"ש עֵיין צַשׁ"ע אֲרִיִּם הַלְכוֹת
סֹנֵכָה. (עֲגִילַת עַתְחִיבֹו שֶׁל ר' צַעַר פֶּרַעֲנֵק ע"ה).

** צֹאחִיִּם (סִי' עַתְחִיר) דַּקַּעֲוֹדוֹת סֹנֵכָה הֵס קַעֲוֹדוֹת הַרְשׁוֹת יַעִישׁ צַרְוִיזַעֲגִיא
וַעֲסִיזַ וְרֵא' צַח' עַהֲרִי' עַצְרוֹנֹא (סִי' קִלְיִז) צַשׁ"ס כ' אֲצַרְהֵס הַכֶּהֵן שֶׁלֹּא הֵינִי
לְצַפּוֹרִים לְזַמַּר עַל הַשִּׁלְחָן הַזֶּמַּר. אֲחַלְלוּ עַשְׁמֵנִיָּה וְכוּ' תַעֲכוֹר לְלוֹדֵךְ סֹנֵכָה" שֶׁלֹּא נַחֲקֵן עִיִּם
תִּיִּם שֶׁקַּעֲוֹדַת סֹנֵכָה אֵינָה קַעֲוֹדַת עֲלוּהַ ע"ש וִידוּעַ שֶׁזַּמַּר הַכּוֹזֵר פִּתּוּס. אֲצַרְהֵס"
הוּא אֲזַן עֲזֹרָה — וַעֲסֹרֵשׁ יוֹלָא צַעֲגִילַת אֲנִיסּוּכַת הַכִּיֵּל. כִּיעִי עוֹעֲדִים" הֵינּוּ מַשְׁחָה
וַעֲשֵׂהָ עַעֵשׁ וְלֹא כַח' מַהֲרִיִּבֵּי אֲלֵא כַדַּעַת הַאֲצִיעַ זֵל (וַעֵיין צַשׁ"ס סִי' תַרְפִּי"צ) וְדוּרִיק.

אבי מורי ההיג בעהמיה סי' חק ישראל שלימיא

lyá pedig Hasmonai fiait és leszármazottait választották a szentély pusztulásának napjáig, kétszázhat évig. 8. Izrael fiai azóta száműzetésük minden állomásán, örömlakomával ünneplik meg ezen napokat, Kiszlev hó 25. napjától nyolc napig. 9. Ez időtől fogva sohasem feledjük a szentély korában élt papok, lévíták és bölcsek törvényét, melyet magunkra és nemzedékeinkre vállaltunk — mindörökké.

חֲשֹׁמוֹנֵי וּבְנֵי בְנֵיהֶם מִהָעֵת
הַזֹּאת עַד־חֲרַבַּן בֵּית הַאֱלֹהִים
מֵאַתָּה וְשֵׁשׁ שָׁנִים: ה' עַל־
כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵהַיּוֹם הַהוּא
בְּכָל־גְּלוֹתָם שׁוֹמְרִים הַיָּמִים
הָאֵלֶּה וְקוֹרְאִים לָהֶם יְמֵי
מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה מִחֲמֹשֶׁה
וְעֶשְׂרִים לַחֲדָשׁ כַּסְּלוֹ
שְׁמוֹנֶה יָמִים: ס מִן־הָעֵת
הַהִיא וְעַד־הָעוֹלָם לֹא יִסּוּרוּ
מֵהֶם אֲשֶׁר הָיוּ בְּבֵית
מִקְדָּשְׁךָ הַכְּהֹנִים וְהַלְוִיִּם
וְחַכְמֵיהֶם אֲשֶׁר קִיְמוּ עֲלֵיהֶם
וְעַל־בְּנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם:

